

Araştırma Makalesi

Yaşamda Anlam Bulma, Stresle Başa Çıkma ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkide Narsisizm Nasıl Bir Rol Üstlenir?: Transaksyonel Stres ve Başa Çıkma Modeli Açısından Bir İnceleme

Damla ÇAKICI^{1*}, Esin TEMELOĞLU ŞEN²

¹ Haliç Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

Makale Bilgisi

Öz

Anahtar Kelimeler:

narsisizm,
stresle başa çıkma,
Transaksyonel Stres
ve Başa Çıkma
Modeli,
yaşamın anlamı,
yaşam kalitesi

Bu çalışmanın temel amacı, Transaksyonel Stres ve Başa Çıkma Modeli (TSBÇM) zemininde yaşamda anlam, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi ilişkilerinde narsisizmin büyülenmesi ve kırılabilir boyutlarının görünümlerini incelemektir. Bu amaçla normal popülasyondan seçilen, farklı psikososyodemografik özelliklerde 18-77 yaş arası 607 yetişkin (265 erkek, 342 kadın) katılımcı, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılara, Stresle Başa Çıkma Tazları Ölçeği (SBTÖ), SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği (SF-36), Yaşamın Anlamı Ölçeği (YAÖ) ve Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE-52) uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularında değişkenler arası ilişkilerde narsisizm analize dahil edilmeden yapılmış olan korelasyon ve regresyon analizi sonuçlarının, narsisizm analize dahil edildiğindeki sonuçlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Buna ek olarak farklı narsisizm özellikleri gösteren katılımcıların araştırmada yer alan ölçeklerin puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı ölçüde farklılaştığı bulunmuştur. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde narsisizmin büyülenmesi boyutunun, kırılabilir boyuta kıyasla sağlık sonuçları açısından daha işlevsel olduğu görülmüştür. Buna ek olarak duygu odaklı başa çıkmanın, narsisizm türü fark etmeksizin her koşulda yaşam kalitesiyle negatif yönde ilişkide olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları neticesinde TSBÇM'nin sağlık sonuçlarını açıklamada kullanılabilecek bir model olduğu tekrar doğrulanmış ve narsisizmin bu ilişkiyi açıklamada etkili bir değişken olduğu görülmüştür. Ancak, çalışmada yer alan öngörülerin farklı örneklemlemlerle de tekrar test edilmesinin gerektiği düşünülmüştür. Ayrıca, çalışmanın bulguları gelecekteki çalışmalara ışık tutması açısından ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Keywords:

narcissism, coping
with stress,
Transactional
Model of Stress
and Coping,
meaning in life,
quality of life

Abstract

The primary aim of this study is to examine how the grandiose and vulnerable dimensions of narcissism manifest in the relationships among meaning in life, coping with stress, and quality of life, within the framework of the Transactional Stress and Coping Model (TSCM). The sample consisted of 607 adults (265 men, 342 women) aged 18–77 from the general population. Participants completed the Coping Styles Scale (CSS), SF-36 Quality of Life Scale, Meaning in Life Scale (MLS), and Pathological Narcissism Inventory (PNI-52). Correlation and regression analyses revealed that results differed significantly depending on whether narcissism was included in the models. Additionally, participants with differing narcissistic traits showed significant differences in scale scores. Overall, the grandiose dimension of narcissism was found to be more functional in terms of health outcomes than the vulnerable dimension. Emotion-focused coping was negatively associated with quality of life in all conditions, regardless of narcissism type. The findings reaffirm that TSCM can explain health outcomes, with narcissism playing a mediating role in these relationships. It was recommended that the hypotheses be tested in different samples. The findings were discussed in light of the relevant literature to inform future research.

* Sorumlu Yazar, Haliç Üniversitesi, 5. Levent Mahallesi, 15 Temmuz Şehitler Caddesi, No: 14/12 34060 Eyüpsultan, İstanbul, Türkiye

e-posta: damlacakici1@gmail.com

DOI: 10.31682/ayna.1616131

Gönderim Tarihi (Received): 10.01.2025; Kabul Tarihi (Accepted): 21.05.2025

ISSN: 2148-4376

Giriş

Lazarus ve Folkman'ın (1984) ortaya koyduğu Transksiyonel Stres ve Başa Çıkma Modeli (TSBÇM), kişinin stresli bir olay/durum ile karşılaştığında öncelikle stres etkenini tanımlamayı içeren birincil değerlendirme, ardından stresle başa çıkmak için kendi kaynaklarını gözden geçirme ve kullanılacak başa çıkma stratejilerini belirlemeyi içeren ikincil değerlendirme süreçlerini tarifleyen psikobilişsel bir modeldir. Modelde yer alan stresle başa çıkma kavramı ise sağlığı sürdürmeyi zorlaştıran etkilere korunma amacıyla stres faktörlerinin olumsuz etkilerini ortadan kaldıran, azaltan veya kontrol eden duygusal, bilişsel ve/veya davranışsal teknikleri ifade eder. Model, kullanılan başa çıkma stratejilerinin sağlığa dair çıktıları etkilediğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, etkili baş etme stratejileri geliştirmenin sağlık sonuçlarını olumlu şekilde değiştirebileceği vurgulanmaktadır (Lazarus ve Folkman, 1984).

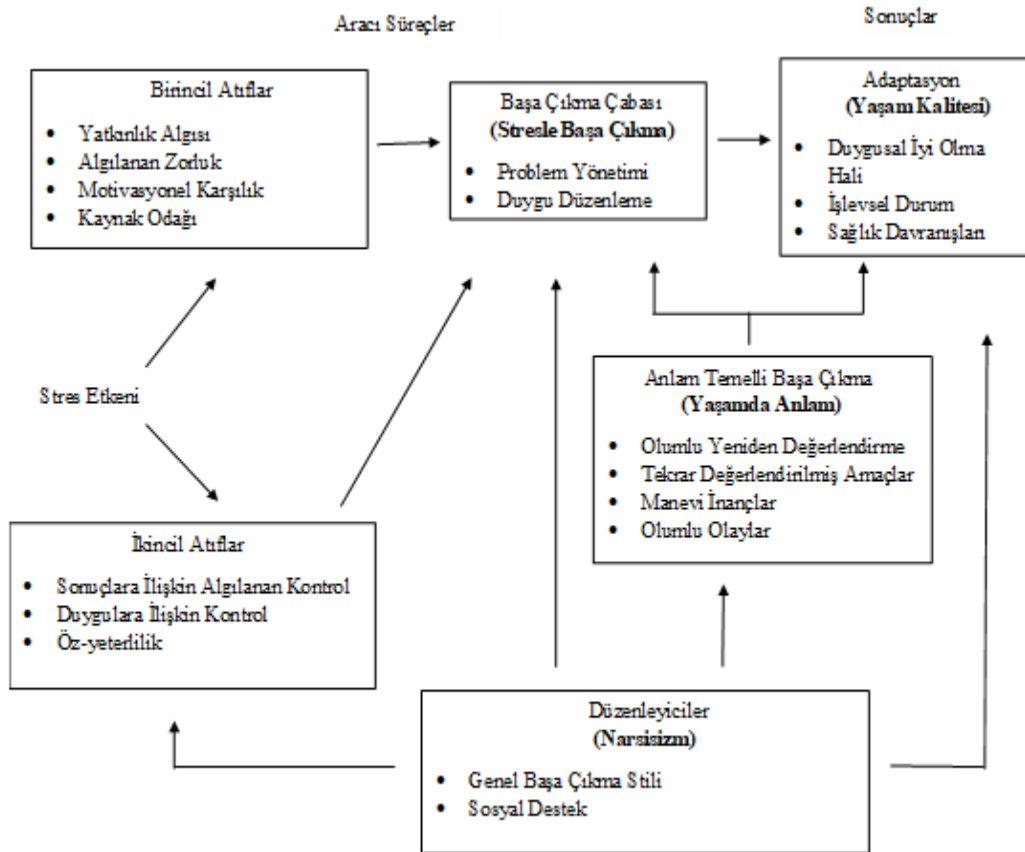
TSBÇM'ye göre bireyler, stresi tanımladıktan sonra ona karşı sahip oldukları bireysel ve psikososyolojik kaynakları kullanarak problem odaklı ve duygu odaklı başa çıkma stratejileri olmak üzere iki farklı şekilde eyleme geçerler (Folkman vd., 1979). Problem odaklı başa çıkma, genellikle stres durumu değiştirilebilir olarak algılandığında tercih edilen, stres kaynağını değiştirmek veya kontrol altına almak amaçlı duruma doğrudan etki eden bilinçli ve planlı bilişsel-davranışsal çabalar (Lazarus ve Folkman, 1984). Stres kaynaklarını kontrol etme, stres faktörüne yönelik bilgi edinme, yüzleşme, sorumlulukları kabul etme, alternatif çözümler planlama ve öz kontrol gibi doğrudan probleme dair stratejileri içerir (Aldwin ve Yancura, 2004; Folkman ve Moskowitz, 2000). Duygu odaklı başa çıkma ise genellikle stres durumunun değiştirilemez olarak algılandığı durumlarda başvurulan, bireyin stresli durum karşısında geliştirdiği duygusal tepkilerini düzenlemeye ve ruhsal dengesini korumaya yönelik duygusal, bilişsel ve davranışsal stratejileri içerir (Lazarus ve Folkman, 1984). Doğrudan problemin çözümüne yönelik olmayan, daha ziyade stres faktörünün yarattığı olumsuz etkileri azaltma amaçlı olan duygu odaklı stratejiler arasında olumsuz duyguların bastırılması, meditasyon, dua etme, günlük tutma, stres faktörünü düşünmekten kaçınma ve inkâr gibi yöntemlerin yanı sıra alkol kullanımı, aşırı yeme gibi işlevsel olmayan davranışlar da yer alabilir (Carver ve Connor-Smith, 2010). Mevcut araştırmada stresle başa çıkma kavramı, modelin orijinaline sadık kalınarak problem ve duygu odaklı başa çıkma stratejileri alt başlıkları ile modelde yer almıştır.

Bunun yanı sıra, modele sonradan anlam temelli başa çıkma stratejileri de dahil edilmiştir (Park ve Folkman, 1997). Anlam temelli başa çıkma, bireyin stresli yaşantılara kişisel değerler, inançlar ve yaşam amacı ekseninde bir anlam yüklemeyle kendilik değerini olumlu açıklama ve psikolojik uyuma odaklanma gibi yolları içeren başa çıkma stratejileridir (Park ve Folkman, 1997). Ayrıca yine bu başa çıkma türü içerisinde zorlukları gelişim fırsatı

olarak görmek, manevi pratiklerle anlam arayışı, stres durumlarını bireysel değer ve inanç sistemleriyle yeniden çerçevelemek gibi stratejiler sayılabilir (Carver vd., 1989; Folkman, 1997; Folkman ve Greer, 2000). Bu açıdan bakıldığında anlam temelli başa çıkma, Viktor Frankl’ın (1966) logoterapi kuramındaki “yaşamın anlamı” kavramıyla örtüşmektedir. Frankl (1966), insanın temel güdüsünün anlam arayışı olduğunu ve en zorlu koşullarda bile anlam bulan bireylerin umudu ve psikolojik dayanıklılığı sürdürebildiğini savunur. Her ne kadar iki kavram birbirleriyle kuramsal açıdan farklılık gösterse de örtüştükleri alanların azımsanamayacak kadar fazla olduğu, araştırmalar içerisinde de birbirlerini destekleyecek şekilde yer aldığı dikkat çekmiştir. Örneğin anlam odaklı baş etmenin özellikle zorlu durumlarda (pandemi, günlük stresler gibi) depresyon ve anksiyete gibi psikosoyale bileşenlerde koruyuculuk gösterdiği ve bunu stresin anlamını değiştirmek üzerinden gerçekleştirdiğini ifade eden çalışmalara rastlanmıştır (Eisenbeck vd., 2021; Ward vd., 2023). Bu açıdan ‘yaşamın anlamı’, TSBÇM’de yer alan anlam odaklı başa çıkma stratejileriyle ilişkili bir kavram olarak ele alınmıştır. Bu stratejiler; olumlu yeniden değerlendirme, manevi inançlar, amaçların tekrar değerlendirilmesi ve olumlu olaylara odaklanma gibi bileşenleri içerir. Literatürdeki yaşam anlamı ile anlam odaklı başa çıkma kavramlarının benzer olduğu ifadelerinden yola çıkılarak (Folkman ve Moskowitz, 2000; Park ve Folkman, 1997; Park, 2010) bu çalışmada yaşamın anlamı kavramı, modeldeki anlam odaklı başa çıkma bileşenine karşılık gelecek şekilde değerlendirilmiştir.

Pek çok çalışmada, kişilerin sosyoekonomik, duygusal ve fiziksel yaşam standartları ve yaşam hedefleriyle ilişkili olarak biyopsikososyal sağlık durumlarına dair değerlendirmeleri anlamına gelen “yaşam kalitesi” kavramının önemine değinilmektedir (World Health Organization [WHO], 1993). Yaşamdan alınan tatmini, memnuniyeti, olumlu duyguları ve yeterli işlevselliği içeren çatı bir kavram olan yaşam kalitesi kavramının, literatürde yapılmış araştırmalarda yaş, cinsiyet, medeni durum, barınılan çevre, psikolojik ve fiziksel sağlık durumu, çalışma hayatı, maddi kazanç, eğitim düzeyi ve boş zaman aktiviteleri gibi çeşitli faktörlere bağlı olduğu belirtilmektedir (Torlak ve Yavuzçehre, 2008). Ayrıca literatürde yaşam kalitesi üzerinde bireylerin stresle başa çıkma stratejilerinin ve yaşamda anlam bulma düzeylerinin de rolü olduğunu kanıtlayan bulgular bulunmaktadır (Kim, 2022; Park vd., 2008; Roming ve Howard, 2019). Yapılan araştırmalar yaşamı anlamlı deneyimlemenin iyi oluşa (Heintzelman ve King, 2014; Hicks vd., 2010; Steger, 2009), genel sağlığa ve yaşam kalitesine (Damásio vd., 2013; Park vd., 2008) olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir. Stresle etkili şekilde başa çıkabilmenin yaşam kalitesini artırıcı etkisi de literatürde yapılan pek çok araştırma tarafından desteklenmiştir (Özbay ve İlhan, 2019; Skowroński ve Talik, 2018; Vladetić vd., 2017). TSBÇM’de sonuç bileşeni olarak ele alınan işlevsel durum, duygusal iyi olma hali ve sağlık davranışları, yaşam kalitesinin fiziksel ve psikolojik alt boyutlarının içerisinde değerlendirilebilir. Buradan hareketle bu çalışmada yaşam kalitesi, modelde

sonuç değişkeni olarak ele alınmıştır. Buraya kadar tanıtılmış olan yaşam anlamı, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi kavramları TSBÇM’de ilgili yerlerine yerleştirildiğinde ortaya çıkan TSBÇM şeması Şekil 1’de gösterilmektedir. Görüleceği üzere TSBÇM’ye göre bir stres etkeni ile karşılaşıldığı zaman ilk olarak stres etkenini tanımaya dair birincil atıflar ve stres etkenine karşı bireyin kendi kaynaklarını değerlendirdiği ikincil atıflar üzerinden stres etkeninin değerlendirilmesi yapılır. Ardından bu değerlendirmeler sonucunda stresle nasıl başa çıkılacağı belirlenir ve uygulanan başa çıkma stratejisi sonucunda ise stres etkenine karşı adaptasyon sağlanır (Lazarus ve Folkman, 1984). Modele sonradan eklenen anlam odaklı başa çıkma süreçleri hem stresle başa çıkma stratejilerine hem de strese adaptasyon sürecine etkide bulunur (Park ve Folkman, 1997). Modeldeki “düzenleyiciler” olarak ele alınan etken ise duruma özel olmayan, daha genel özellikleri ifade eden ve bireyin stres etkenini değerlendirme biçiminden adaptasyon sürecine kadar tüm süreçlere etki eden, genellikle bireyin sahip olduğu genel özelliklere özgü kavramları içerir (Lazarus ve Folkman, 1984). Kişilik özelliği, bu noktada modeldeki düzenleyiciler olarak şematize edilen genel özellikler üzerinden değerlendirilebilir. Bu araştırmada narsisizmin etkisi düzenleyici olarak belirlenmiştir.

Şekil 1.

Transaksiyonel Stres ve Başa Çıkma Modeli (Lazarus ve Folkman, 1984)

TSBÇM ile yapılan çalışmalarda, kişilik özelliklerinin birincil ve ikincil değerlendirmeler üzerinde etkili olduğu görülmüş ve çoğunlukla nevrozla nevrozluğun modele etkisi incelenmiştir (Amestoy vd., 2023; Boyes ve French, 2010; Gunthert vd., 1999; Shurgot ve Knight, 2005; Vollrath vd., 1998). Ancak çağımızda sıkça ele alınan bir kişilik özelliği olan narsisizm kişilik yapılanması gösteren bireylerin stresle nasıl başa çıktıklarına ve yaşam kalitelerine dair literatür eksikliği (Kılıç ve Eryılmaz, 2019; Paas, 2020) ve narsisizmde boşluk ve anlamsızlık hislerinin yaygın görünmesine rağmen (Kernberg, 1975; Lafarge, 1989; Levy, 1984; Singer, 1977; Svrakic, 1985) yaşam anlamı ile ilişkisine dair literatürün sınırlı olması dikkat çekici bulunmuştur. Tüm bu kavramlar için bir çatı oluşturan TSBÇM’de narsisizmin görüngülerini araştırmak, bu çalışmanın temel hedefini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra, bu bağlamda narsisizm faktörü modele dahil edildiğinde farklı narsisizm boyutlarının modeldeki bileşenler arasındaki ilişkilere ne gibi etkilerde bulunabileceği ve farklı narsisizm boyutlarında söz konusu değişkenler açısından nasıl farklılıklar olabileceği anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, modeldeki diğer tüm süreçlere dışarıdan etki ettiği görülen ‘düzenleyiciler’ bileşeninin yerine (Bkz. Şekil 1) ‘narsisizm’ kavramı yerleştirilmiş ve bu şekilde modele dahil edilmiştir.

İsmi Yunan mitolojisindeki Narcissos karakterinden alan narsisizm, psikoloji alanında ilk olarak Rank’in (1911) makalesinde ele alınmasından sonra yıllar içinde pek çok kuramcının üzerinde çalıştığı bir kişilik özelliği olmuştur. 1914 yılında Freud, Narsisizm Üzerine ve Shreber Vakası yapıtında narsisizmi libidonun benliğe yatırılması şeklinde tanımlamış; birincil ve ikincil narsisizm olmak üzere iki tür narsisizm olduğunu belirtmiştir. Freud’a göre (1914), erken dönemde tüm libidinal enerjinin kendiliğe yatırıldığı ve her insanda gerçekleşen normal bir süreç olan birincil narsisizmin ardından libidinal enerji zaman içerisinde dış nesnelere yatırılmaya başlanır. Ancak dış dünyadan hayal kırıklıkları ve engellenmelerle karşılaşılırsa nesne yatırımlarından geri çekilen libido, yeniden benlik üzerine dönerek ikincil narsisizmi oluşturur. Freud’un ardından narsisizm ile en çok ilgilenen ve kurama en çok katkı yapanlar arasında Heinz Kohut (1998a), Freud’a benzer bir şekilde birincil narsisizmi her insanda olan, normal bir gelişim evresi şeklinde görürken dış dünyadan gelen optimal hayal kırıklıklarının, birincil narsisizmi olgun narsisizme dönüştürdüğünü ileri sürmesiyle Freud’dan ayrılır. Patolojik narsisizme dönüşümün kökeninin optimal hayal kırıklıkları değil, birincil ve ikincil aynalanma eksiklikleri olduğunu belirten Kohut’a göre; ebeveynlerinden beklediği narsistik ihtiyaçların karşılanamaması, çocukta bir ucunda büyülenmeci kendilik (grandiose self) diğer ucunda idealleştirilmiş ebeveyn imagosunun (idealized parental imago) bulunduğu iki uçlu kendilik (bipolar self) olarak isimlendirilen narsistik yapının kökenini oluşturur. Kohut’un kuramındaki iki kutuplu bu kendiliğin büyülenmeci tarafında aynalanma açlığı içindeki tipin (mirroring needs) başka bir deyişle, narsistik eğilimleri olan bireyin başkalarından onaylanma, olumlu geri bildirim alma, ilgi görme, beğenilme ve değer görmeyi aradığı psikolojik bir durumun ve idealize edilmiş ebeveyn

imagosu (imajı) tarafında ülküleştirme açlığı içindeki tipin (idealized needs) yer alması (Kohut, 1998b); narsisizmin modern yorumundaki büyüklenmeci ve kırılgan kategorilendirmesinin temeli olarak görülebilir. Otto Kernberg (1975) de narsisizm üzerine çalışmalar yapmış, narsisistik yapının kökenine Kohut’a benzer olarak ebeveyn çocuk ilişkisini koymuş ancak patolojik narsisizmin mekanizmasını bu ilişkideki eksiklik ve reddedilmeye karşı bir savunma şeklinde açıklamıştır. Ayrıca kimlik dağınıklığı ve ilkel savunma mekanizmalarından bölmeyi (splitting) patolojik narsisistik yapının temeline yerleştirmiştir. Kohut’un üzerinde durduğu incinebilirlik (vulnerability), Kernberg’in kuramında önemli bir yere sahip değildir (Kardaş, 2017). Buna karşın Kernberg daha çok Freud’un kuramıyla paralel olarak insan doğasındaki saldırganlık dürtülerine önem vermiş, erken olumsuz olaylar sebebiyle fiksasyonun narsisizmde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (Kernberg, 1975).

Güncel literatürde narsisizmin çok boyutlu bir yapılanma olduğu belirtilmekte, farklı yönlerini inceleyen ve tanımlayan araştırmalar çoğalmaktadır (Miller vd., 2011; Rohmann vd., 2012; Weiss ve Miller, 2018; Wirtz ve Rigotti, 2020). Literatürde narsisizmin iki boyutunu birden araştıran ilk araştırmacı olan Wink (1991), narsisizmin büyüklenmeci/teşhircilik ve kırılgan/hassasiyet olmak üzere iki farklı biçimde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Benzer olarak Rose’un (2002) isimlendirmesinde açık ve kapalı olarak tanımlanan narsisizmin bu iki boyutunda kırılgan/kapalı narsisizm boyutu hassasiyet, alınganlık, yetersizlik, çekingenlik, yoğun kaygı ve stres, eleştiriye duyarlılık, savunmacılık ve düşmanlık ile ilişkilendirilirken; büyüklenmeci/açık narsisizm boyutu sömürücülük, baskınlık, hak görme, ilgi çekme, haset, empati eksikliği, ilgisizlik, aşırı talepkarlık, saldırgan davranışlar sergileme, düşük kaygı ve stres, manipülasyon, dışa dönüklük, şişirilmiş özgüven ve bağımsızlık ile karakterize edilmiştir (Akhtar ve Thompson, 1982; Wink, 1991). İki boyutun farklı psikolojik sonuçları olması sebebiyle narsisizm üzerine yapılan araştırmalar, bireyleri yalnızca narsisist olup olmadıkları şeklinde değil, hangi boyutun özelliklerine sahip olduklarına göre değerlendirilmesi gerektiği önermektedir (Rogoza vd., 2016).

Literatürde stresle başa çıkma ile kırılgan narsisizmin negatif, büyüklenmeci narsisizmin ise pozitif ilişkilerinin bulunduğu ve büyüklenmeci narsisizmin daha düşük stres algısıyla ilişkili olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Ng vd., 2014). Stresle başa çıkma stratejilerinde büyüklenmeci narsisizmin yüzleşme, kırılgan narsisizmin ise kaçınma motivasyonu ile davrandığına, büyüklenmeci narsisizmin stresle daha esnek ve uyumsal baş ettiğine dair bulgular da vardır (Foster ve Trimm, 2008; Ng vd., 2011; Sękowski vd., 2021). Buna ek olarak yaşamı anlamlı bulma düzeyleri düşük olan kişilerin stres veya sıkıntılarla karşılaştıklarında vazgeçme eğilimlerinin daha fazla olduğuna dair bulgular (Littman-Ovadia ve Steger, 2010; Wilchek-Aviad, 2015), kişilerin streslerini yönetmelerinde kullandıkları başa çıkma stratejilerinin aynı zamanda yaşamlarındaki anlam duygularıyla da bağlantılı olduğuna işaret etmektedir. Bunun yanında kişilerin kriz veya zor durumlarla başa çıkma

deneyimlerinin yaşamlarına “anlamlılık hissi” kattığına dair çalışmalar da (Davis ve Nolen-Hoeksem, 2001; Debats vd., 1995) bu ilişkinin karşılıklı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Literatürde narsisizmin yaşamı anlamlı bulma düzeyiyle ilişkili olduğuna, özellikle büyüklenmeci narsisizmin varoluşsal önem hissini artırıcı etkisi bulunduğu dair veriler bulunmaktadır (Abeyta vd., 2016; Francis ve Crea, 2021; Womick vd., 2020). Bunun yanında narsistik yapılanmanın gerçek benlik ile ideal benlik arasındaki mesafeyi arttırdığı, bunun da boşluk ve anlamsızlık duygularına yol açtığı (Kernberg, 1975) da literatürde ifade edilen görüşler arasındadır. Literatürde yapılan araştırmalarda, daha çok narsisizmin büyüklenmeci boyutunun ele alındığı dikkati çekmekle birlikte kırılğan narsisizmi de ele alan araştırmalar incelendiğinde yaşamın anlamı ile kırılğan narsisizmin negatif, büyüklenmeci narsisizmin pozitif ilişki gösterdiğine dair veriler (Zhu vd., 2021) çoğunluktadır. Yapılan araştırmalar yaşamın anlamının narsisizmin gösterişçilik, otoriterlik, kibir, övgü arayışı gibi büyüklenmeci özellikleriyle pozitif; utanç ve hayranlık ihtiyacı gibi kırılğan özellikleriyle negatif ilişki gösterdiğini desteklemektedir (Velji ve Schermer, 2024). Bu veriler, yaşamı anlamlı bulmada narsisizmin iki boyutunun farklı motivasyonları olduğunun ve narsisizmi iki boyutlu olarak ele almanın öneminin altını çizmektedir. Söz konusu literatür bilgileri ışığında narsisizmin büyüklenmeci ve kırılğan boyutlarının stresle başa çıkma biçimleri, yaşama dair hissedilen anlamlılık hissi ve bunlar arası ilişkilerin yaşam kalitesi üzerindeki olası etkilerini incelemek için TSBÇM bir kavramsallaştırma alanı sunmaktadır. Narsisizmin bireylerin stres etkenine ve etkene karşı ellerindeki kaynaklara dair değerlendirmelerine de etki ediyor olmasının değerlendirilmesi gereklilik göstermektedir.

Bu araştırmada yukarıda özetlenen literatür bilgileri ve kavramlar arasındaki ilişkiler göz önüne alınarak TSBÇM zemininde birleştirilecek ve kurulan model test edilecektir. Yukarıda belirtildiği üzere modelde stres faktörüne dair kişinin kendi kaynaklarını değerlendirmesi olan ikincil değerlendirme yerine, bu araştırmada stresle başa çıkma ve anlam odaklı başa çıkma olarak değerlendirilecek olan yaşamın anlamı konulacaktır. Modelin sonuç çıktıları olarak ise yaşam kalitesi modele yerleştirilecek ve modelin belirleyicisi olarak narsisizm dahil edilip, bunun model değişkenlerine etkileri araştırılacaktır. Literatür bilgileri göz önünde bulundurulduğunda değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine dair yapılan analiz sonuçlarında yaşamı anlamlı bulma, stresle başa çıkmada problem odaklı stratejilerin kullanılması ve yaşam kalitesinin alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki öngörülmektedir. Yaşamda anlam bulma ve stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarının, yaşam kalitesinin alt boyutları üzerindeki yordayıcı etkilerinin farklı narsisizm türlerinde (büyüklenmeci, kırılğan, ikisi de yok, ikisi de var) farklılık göstereceği beklenmektedir. Farklı narsisizm türlerine sahip bireylerin stresle baş etme stratejileri kullanımının, yaşamlarında buldukları anlam düzeylerinin ve yaşam kaliteleri alt boyutlarının da birbirinden farklı olması öngörülmektedir. Bu farklılığın ise büyüklenmeci narsisizme sahip bireylerin kırılğan

narsisizme sahip bireylerle karşılaştırıldığında stresle problem odaklı baş etme, yaşam anlamı ve yaşam kalitesi alt boyut skorlarının daha yüksek olacağı şeklinde görülmesi beklenmektedir.

Yöntem

Örneklem

Çalışmanın örneklemine dair demografik bilgiler Tablo 1’de listelenmiştir.

Tablo 1.

Örneklemin Demografik Özellikleri

Değişken (N = 607)	Gruplar	N	%
Yaş	18-77	36.93	12.12
Cinsiyet	Kadın	342	56.3
	Erkek	265	43.7
Yaş Aralığı	18-25 yaş	115	18.9
	26-35 yaş	205	33.7
	36-50 yaş	183	30.2
	+51 yaş	104	17.2
Medeni Durum	Bekar	237	39.1
	Evli	337	55.6
	Boşanmış	28	5.3
Mevcut İş Durumu	Çalışıyor	385	63.4
	Çalışmıyor	222	36.6
Gelir Durumu	Düşük	162	54.5
	Orta	250	55.7
	Yüksek	195	55.2
Toplam		607	100.0

Veri Toplama Araçları

Psikososyodemografik Bilgi Formu. Katılımcıların demografik bilgilerinin edinilmesi için, araştırmacı tarafından oluşturulan Psikososyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Formda katılımcıların doğum tarihi, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, çocuk sayısı, çocuk dışında bakmakla yükümlü olunan kişi varlığı, ikamet edilen bölge, sosyo-ekonomik durum ve çalışma hayatına dair sorular bulunmaktadır.

Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE-52). Pincus ve arkadaşları tarafından 2009 yılında narsisistik büyüklenmecilik ve kırılganlığın hem açık hem örtük ifadelerini değerlendirmek için geliştirilen altılı Likert tipi özbildirim ölçeğidir. 52 soru içeren ölçeğin ‘sömürücülük’, ‘fedakârlık yoluyla kendini yüceltme’ ve ‘büyüklenmeci fantezi’den oluşan

büyüklenmeci ile 'koşula bağlı özsaygı', 'kendiliği gizleme', 'hak görücü öfke' ve 'değersizleştirme'den oluşan kırılğanlık olmak üzere iki alt boyutu vardır. Alınan yüksek puanlar alt ölçeğin temsil ettiği özelliklerde artışa karşılık gelmektedir. Türkçe'ye Büyüküngör (2016) tarafından standardize edilmiştir. Cronbach Alfa katsayıları büyüklenmeci alt boyut için .88, kırılğan alt boyut için .94 ve toplam ölçek için .95 olarak hesaplanmıştır.

Yaşamın Anlamı Ölçeği (YAÖ). Steger ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilen ölçek, yaşamın anlamına dair yedili Likert tipi 10 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin 'var olan anlam' (*presence of meaning*) ve 'bulunmaya çalışılan anlam' (*search for meaning*) olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. 'Var olan anlam' alt ölçeği, bireyin yaşamında halihazırda bir anlam, yön ve amaç hissedip hissetmediğini ölçer ve bireyin yaşamının amacını bilmesi, yaşadığı olayları bütünlük içinde değerlendirebilmesi ve yaşamın genelinde doyum hissedebilmesi gibi durumlarla ilişkilidir (Ör; "Yaşamımın anlamını anlıyorum", "Neyin yaşamımı anlamlı kıldığını iyi bilirim"). 'Bulunmaya çalışılan anlam' alt ölçeği ise bireyin yaşamına dair anlam arayışında olup olmadığını, var olan anlamdan memnun olup olmadığını ya da anlamı hala keşfetme sürecinde olup olmadığını değerlendirir (Ör; "Yaşamımı anlamlı hissettirecek bir şey arıyorum", "Yaşamımı önemli hissettirecek şeyi sürekli arıyorum"). Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Demirdağ ve Kalafat (2015) tarafından yapılmıştır. Araştırma ölçeğin güvenilirlik katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBTÖ). Folkman ve Lazarus'un (1980) geliştirdiği dörtlü Likert tipi 30 maddeden oluşan ölçek, 'problem odaklı/aktif' ve 'duygu odaklı/pasif' olmak üzere iki ana stresle başa çıkma tarzını ölçmektedir. 'Sosyal destek arama', 'kendine güvenli yaklaşım' ve 'iyimser yaklaşım' problem odaklı/aktif; 'boyun eğici yaklaşım' ve 'çaresiz yaklaşım' ise duygu odaklı/pasif alt ölçeklerin boyutlarıdır. Alınan puanlar madde sayısına bölünerek alt boyut puanları elde edilmektedir ve puandaki yükseliş o boyutun daha çok kullanıldığı anlamına gelmektedir. Ölçek, Şahin ve Durak (1995) tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır. Araştırma örnekleminde ölçeğin Cronbach Alfa değerleri toplam puan için .75, problem odaklı alt boyut için .83, duygu odaklı alt boyut için .85 olarak hesaplanmıştır.

SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği (SF-36). Rand Corporation tarafından 1992 yılında kullanıma sunulan (Stewart vd., 1988), Rukiye Pınar tarafından 2005 yılında Türkçeye çevrilip, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan jenerik ölçüt özelliğindeki ölçek, 36 maddeden oluşmaktadır. Bazı maddeler dışında Likert tipi puanlama yapılmakta ve son dört hafta değerlendirilerek yanıtlanmaktadır. Ölçek kılavuzu eşliğinde 0-100 arasında puanlanan sistemde, yükselen puan yaşam kalitesinin yükseldiği anlamına gelir. 'Fiziksel fonksiyon', 'fiziksel rol güçlüğü', 'genel sağlık' ve 'ağrı' alt boyutları fiziksel yaşam kalitesi alt ölçeğini, 'emosyonel rol güçlüğü', 'ruhsal sağlık', 'sosyal işlevsellik' ve 'vitalite' alt boyutları ise psikolojik yaşam kalitesini oluşturacak şekilde iki ana alt ölçeği bulunmaktadır. Araştırma örneklemi için

ölçeğin Cronbach Alfa değerleri fiziksel yaşam kalitesi için .91, psikolojik yaşam kalitesi için .85 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırmanın etik açıdan uygunluğunu sağlamak amacıyla, İstanbul Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 13.12.2022 tarihli ve 1426501 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Bu onayın ardından veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama işlemi, Nisan 2023 ile Şubat 2024 tarihleri arasında, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan gönüllü bireylerin katılımıyla yürütülmüştür.

Araştırmaya katılım için şu kriterler belirlenmiştir: araştırma sorularına doğru yanıt vermek, ölçeklerin öncesinde bataryaya eklenen onam formunu onaylamak, araştırmaya gönüllü olmak ve 18 yaşından büyük olmak. Araştırmaya katılım gösteren 684 kişinin yanıtları değerlendirilmiş; dahil etme ve dışlama kriterleri doğrultusunda, ölçeklerin sonuna eklenen "Bu soruyu okuyorsanız şu şıkkı işaretleyiniz." şeklindeki kontrol maddeleriyle veri güvenilirliği test edilmiştir. Onam formunu onaylamadan ölçeklere geçiş yapılamayacak şekilde batarya yapılandırılmıştır. Kontrol sorularına yanlış yanıt veren ve/veya yaşı 18'den küçük olan 77 katılımcı veri setinden çıkarılmış, böylece 607 katılımcının yanıtları analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler, psikososyodemografik bilgi formu ve onam formu, katılımcılara Google Forms aracılığıyla çevrim içi (online) olarak ulaştırılmıştır.

Analizlere başlamadan önce, katılımcılar PNE-52 puanlarına göre kategorilere ayrılmıştır. Bu işlemde, büyüklenmeci ve kırılğan alt boyutlara ait medyan puanlar (büyüklenmeci için 57.00, kırılğan için 86.00) kesme noktası olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, bu kesme değerlerinin altında ya da üstünde kalan puanlarına göre dört kategoriye ayrılmıştır: (1) Yalnızca büyüklenmeci, (2) Yalnızca kırılğan, (3) Her ikisi, (4) Hiçbiri. Buna göre, 607 katılımcının 77'si (%12,7) yalnızca büyüklenmeci, 77'si (%12,7) yalnızca kırılğan, 228'i (%37,6) her ikisi, 225'i (%37,1) ise her ikisi de olmayan grupta yer almıştır.

Değişkenler arası ilişkileri test etmek için, ilk olarak narsisizm değişkeni analiz dışı bırakılarak Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ardından, yaşam kalitesinin fiziksel ve psikolojik alt boyutları sonuç değişkeni olarak ele alınmış; yaşam anlamı ile problem ve duygu odaklı stresle başa çıkma stratejilerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri, basit doğrusal regresyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın temel sorularından biri, yaşamda anlam bulma ve stresle başa çıkma stratejilerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin narsisizmin farklı türlerine göre değişip değişmediğidir. Bu soruyu test etmek amacıyla, yukarıda tanımlanan dört narsisizm kategorisi analize dahil edilmiş; korelasyon ve regresyon analizleri tekrar edilerek, önceki sonuçlarla

karşılaştırılmıştır. Böylece, narsisizmin farklı türlerinde değişkenler arası ilişki ve etkileşimlerin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Son olarak, farklı narsisizm türleri arasında model karşılaştırması yapmak amacıyla, bu grupların ölçek puan ortalamaları tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile karşılaştırılmış, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey post-hoc analizleri uygulanmıştır. Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS Statistics'in 25. sürümüyle gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Narsisizm Hariç Tutularak Yapılan Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Değişkenler arası ilişkilerin incelenmesi amacıyla narsisizm değişkeni dahil edilmeden yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarında, araştırmanın tüm değişkenlerinin birbirleriyle istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Duygu odaklı başa çıkmanın, problem odaklı başa çıkma ve yaşam kalitesinin iki alt boyutuyla da negatif ilişkili olduğu; bunun dışında diğer tüm ilişkilerin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Narsisizm dahil edilmeden yapılan bu analiz sonuçlarında yaşamın anlamı ile problem odaklı başa çıkma arasında, yaşamın anlamı ile yaşam kalitesi alt boyutları arasında ve problem odaklı başa çıkma ile yaşam kalitesi alt boyutları arasında istatistiksel anlamda pozitif yönde ilişki saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2.

Yaşamın Anlamı, Stresle Başa Çıkma ve Yaşam Kalitesi Korelasyon Analizi Bulguları

Değişken (N=607)	1	2	3	4	5
1. YAÖ	1				
2. SBTÖ Problem	.332**	1			
3. SBTÖ Duygu	.226**	-.203**	1		
4. SF-36 Fiziksel	.093*	.248**	-.335**	1	
5. SF-36 Psikolojik	.124**	.366**	-.381**	.616**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; SBTÖ: Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği; SF-36: Yaşam Kalitesi Ölçeği

Korelasyon analizinin ardından narsisizm dahil edilmeden yapılan regresyon analizinde sırasıyla yaşam kalitesinin fiziksel ($R^2 = .158$, Adjusted $R^2 = .154$, $F = 37.714$, $p < .001$) ve psikolojik ($R^2 = .243$, Adjusted $R^2 = .239$, $F = 64.614$, $p < .001$) alt boyutları sonuç değişkeni olarak belirlenmiş; yaşam anlamı, problem ve duygu odaklı başa çıkma değişkenleri enter yöntemi ile analize dahil edilmiştir. Analiz sonuçlarından, bütün araştırma değişkenlerinin yaşam kalitesinin fiziksel ($\beta_{YAÖ} = .122$, $t = 2.931$, $p < .01$; $\beta_{SBTÖ \text{ Problem}} = .139$, $t = 3.353$, $p < .01$) ve psikolojik ($\beta_{YAÖ} = .121$, $t = 3.043$, $\beta_{SBTÖ \text{ Problem}} = .253$, $t = 6.430$) iki alt

boyutunu da yüksek düzeyde anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır ($p < .01$). Regresyon analizinde de fiziksel ($\beta_{SBTÖ\ Duygu} = -.334$, $t = -8.311$, $p < .01$) ve psikolojik ($\beta_{SBTÖ\ Duygu} = -.356$, $t = -9.345$, $p < .01$) yaşam kalitesine negatif etkide bulunan tek değişkenin duygu odaklı başa çıkma olduğu dikkat çekmektedir.

Narsisizm Dahil Edilerek Yapılan Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Değişkenler arası ilişki ve etkileşimlerde narsisizmin rolünü anlamak ve narsisizmde modeli test etmek için değişkenler arası yapılan korelasyon ve regresyon analizleri narsisizm analize dahil edilerek tekrar edilmiş ve sonuçlardaki farklılıklar incelenmiştir. Öncelikle yapılan korelasyon analizinde değişkenler arası ilişkilerin farklı narsisizm türlerinde değiştiği bulgulanmıştır. Bunun yanında duygu odaklı başa çıkmanın yaşam kalitesiyle anlamlı ilişkili olduğu her durumda, narsisizm türü fark etmeksizin negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Kırılgan narsisizm grubunda ise ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir (Tablo 3).

Tablo 3.

Farklı Narsisizm Türlerinde Yaşamın Anlamı, Stresle Başa Çıkma ve Yaşam Kalitesi Korelasyon Analizi Bulguları

Narsisizm Türü	Değişken	1	2	3	4	5
Büyükleme ($N = 77$)	1. YAÖ	1				
	2. SBTÖ Problem	.348**	1			
	3. SBTÖ Duygu	.096	-.180	1		
	4. SF-36 Fiziksel	.084	.279*	-.502**	1	
	5. SF-36 Psikolojik	.153	.152	-.398**	.631**	1
Kırılgan ($N = 77$)	1. YAÖ	1				
	2. SBTÖ Problem	.272*	1			
	3. SBTÖ Duygu	.075	-.144*	1		
	4. SF-36 Fiziksel	.349**	.018	.021	1	
	5. SF-36 Psikolojik	.165	.112	-.042	.519**	1
İkisi de Yok ($N = 225$)	1. YAÖ	1				
	2. SBTÖ Problem	.233**	1			
	3. SBTÖ Duygu	.197**	-.197**	1		
	4. SF-36 Fiziksel	.021	.254**	-.245**	1	
	5. SF-36 Psikolojik	.094	.283**	-.283**	.605**	1
İkisi de Var ($N = 228$)	1. YAÖ	1				
	2. SBTÖ Problem	.392**	1			
	3. SBTÖ Duygu	.184**	-.030	1		
	4. SF-36 Fiziksel	.135*	.177**	-.331**	1	
	5. SF-36 Psikolojik	.237**	.427**	-.303**	.585**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; SBTÖ: Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği; SF-36: Yaşam Kalitesi Ölçeği

Narsisizm dahil edilmediğinde her biri birbirleriyle anlamlı ilişki içinde olan değişkenlerde büyükleme narsisizm için yaşam anlamının, duygu odaklı başa ve yaşam kalitesinin iki alt boyutu ile problem odaklı başa çıkmanın duygu odaklı başa çıkma ve psikolojik yaşam kalitesi ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır.

Kırılgan narsisizm için yaşam anlamı ile duygu odaklı başa çıkma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Öte yandan, yaşam anlamı ile fiziksel yaşam kalitesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanırken psikolojik yaşam kalitesiyle ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu ilişkiler dışında istatistiksel açıdan tek anlamlı düzeyde ilişki ise yaşam kalitesinin iki alt boyutunun birbirleri arasındaki ilişki olarak bulgulanmıştır. İki narsisizm boyutu eşik altı düzeyde olan katılımcılar için yalnızca yaşam anlamı ile yaşam kaliteleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamış; iki alt boyutu da eşik üstü olan katılımcılar için ilgili değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Korelasyon analizinde istatistiksel açıdan anlamsız düzeyde olan ilişkiler her narsisizm için ayrı ayrı elenerek değişkenlerin yaşam kalitesini öngörme durumlarını incelemek üzere gerçekleştirilen regresyon analizinin sonuçlarının, narsisizm dahil edilmeden yapılmış olan regresyon analiz bulgularından istatistiksel düzeyde anlamlı olarak farklılaştığı bulgulanmıştır. Buna ek olarak duygu odaklı başa çıkmanın istatistiksel düzeyde anlamlı korelasyona işaret ettiği ve işleme dahil edildiği regresyon analizi bulgularında, farklı narsisizm türlerinde yine yaşam kalitesinin iki boyutuna da negatif etkisi istatistiksel açıdan anlamlıdır. Yalnızca kırılgan narsisizm için ise iki yaşam kalitesinde de duygu odaklı başa çıkmanın yordayıcılığı istatistiksel açıdan anlamsız düzeydedir (Tablo 4 ve 5).

Tablo 4.

Farklı Narsisizm Türlerinde Fiziksel Yaşam Kalitesi, Yaşamın Anlamı ve Stresle Başa Çıkma Basit Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

Narsisizm Türü	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	SE	β	t	p
Büyükleme	SF-36 Fiziksel	(Sabit)	73.064	14.331		5.098	.000
		SBTÖ Problem	.542	.349	.167	1.552	.125
		SBTÖ Duygu	-1.208	.256	-	-	.000**
Kırılgan	SF-36 Fiziksel	(Sabit)	39.670	15.373		2.580	.012
		YAÖ	.877	.268	.376	3.275	.002**
					.479	4.719	
İkisi de yok	SF-36 Fiziksel	(Sabit)	65.611	7.916		8.289	.000
		SBTÖ Problem	.579	.186	.211	3.118	.002**
		SBTÖ Duygu	-.604	.197	-	-	.002**
İkisi de var	SF-36 Fiziksel	(Sabit)	65.160	8.014		8.131	.000
		YAÖ	.334	.142	.160	2.349	.020*
		SBTÖ Problem	.288	.186	.104	1.545	.124
		SBTÖ Duygu	-.884	.156	-	-	.000**
					.357	5.685	

* $p < .05$; ** $p < .01$; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; SBTÖ: Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği; SF-36: Yaşam Kalitesi Ölçeği

Tablo 5.

Farklı Narsisizm Türlerinde Psikolojik Yaşam Kalitesi, Yaşamın Anlamı ve Stresle Başa Çıkma Basit Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

Narsisizm Türü	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	SE	β	t	p
Büyükleme	SF-36 Psikolojik	(Sabit)	66.990	18.582		3.605	.001
		SBTÖ Duygu	-1.268	.332	-	-	.000**
					.414	3.819	
Kırılgan	SF-36 Psikolojik	(Sabit)	33.526	14.637		2.290	.025
İkisi de yok	SF-36 Psikolojik	(Sabit)	48.582	8.062		6.026	.000
		SBTÖ Problem	.599	.189	.210	3.166	.002**
		SBTÖ Duygu	-.793	.200	-	-	.000**
İkisi de var	SF-36 Psikolojik	(Sabit)	22.250	7.780		2.860	.005
		YAÖ	.344	.138	.157	2.498	.013*
		SBTÖ Problem	1.042	.181	.356	5.761	.000**
		SBTÖ Duygu	-.839	.151	-	-	.000**
					.321	5.553	

* $p < .05$; ** $p < .01$; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; SBTÖ: Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği; SF-36: Yaşam Kalitesi Ölçeği

Farklı narsisizm türlerine göre yapılan regresyon analizlerinde ilk olarak fiziksel yaşam kalitesi ele alınmıştır. Büyükleme narsisizmde, problem odaklı başa çıkma fiziksel yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etkiye bulunmazken; duygu odaklı başa çıkmanın anlamlı ve negatif yönde etkili olduğu bulgulanmıştır. Kırılgan narsisizmde ise fiziksel yaşam kalitesiyle anlamlı ilişkili tek değişken olan yaşam anlamının pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Her iki narsisizm özelliğinde de eşik altı olan grupta, stresle başa çıkmanın her iki türü de fiziksel yaşam kalitesini anlamlı olarak etkilemektedir; ancak duygu odaklı başa çıkmada bu etkinin negatif yönde olduğu saptanmıştır. Son olarak, her iki narsisizm özelliğinde de eşik üstü olan ve tüm değişkenlerin istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gösterdiği grupta, problem odaklı başa çıkmanın fiziksel yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken; duygu odaklı başa çıkma negatif, yaşam anlamı ise pozitif yönde etkiye bulunmuştur.

İkinci olarak, psikolojik yaşam kalitesi üzerindeki değişkenlerin etkileri incelenmiştir. Büyükleme narsisizmde, psikolojik yaşam kalitesiyle anlamlı ilişkili tek değişken olan duygu odaklı başa çıkmanın da negatif yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Her iki boyutta da eşik altı olan grupta, stresle başa çıkmanın iki türünün de psikolojik yaşam kalitesi üzerinde anlamlı etkileri olduğu belirlenmiştir; bu etkiler problem odaklı başa çıkmada pozitif, duygu odaklı başa çıkmada ise yine negatif yöndedir. Son olarak, her iki boyutta da eşik üstü olan grupta hem yaşam anlamı hem de iki stresle başa çıkma stratejisi psikolojik yaşam kalitesi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde etkilidir; ancak duygu odaklı başa çıkmanın etkisinin yine negatif yönde olduğu bulgulanmıştır.

Narsisizm Özelliklerinin Araştırma Değişkenlerine Yönelik Etkisi

Araştırmanın modelde narsisizmi test etme amacına yönelik olarak, farklı narsisizm özelliği gösteren katılımcıların yaşam anlamı, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi ölçek skorları, gruplar arası farkları incelemeyi sağlayan tek yönlü varyans (one-way ANOVA) ve Tukey Post-hoc analizlerinden yararlanılarak karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, farklı narsisizm özelliği gösteren katılımcıların yaşam anlamı, stresle başa çıkma stratejileri ve yaşam kaliteleri açısından istatistiksel düzeyde anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir (Tablo 6).

Tablo 6.

Farklı Narsisizm Türlerinde Yaşamın Anlamı, Stresle Başa Çıkma ve Yaşam Kalitesi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	SS	F	df	p	Fark
YAÖ Toplam	Büyüklenmeci ¹	77	53.44	10.25	43.956	3	.000**	1>2, 1>3
	Kırılğan ²	77	43.61	8.43				
	İkisi de yok ³	225	43.06	10.09				
	İkisi de var ⁴	228	51.72	9.44				4>2, 4>3
SBTÖ Problem Odaklı	Büyüklenmeci ¹	77	38.70	5.33	28.668	3	.000**	1>2, 1>3, 1>4
	Kırılğan ²	77	28.48	6.69				
	İkisi de yok ³	225	33.73	7.15				3>2
	İkisi de var ⁴	228	33.22	7.08				4>2
SBTÖ Duygu Odaklı	Büyüklenmeci ¹	77	14.57	6.85	69.022	3	.000**	
	Kırılğan ²	77	22.59	6.92				2>1, 2>3
	İkisi de yok ³	225	15.20	6.70				
	İkisi de var ⁴	228	23.74	7.93				4>1, 4>3
SF-36 Fiziksel	Büyüklenmeci ¹	77	82.88	17.28	11.114	3	.000**	1>2, 1>4
	Kırılğan ²	77	68.36	19.65				
	İkisi de yok ³	225	76.97	19.62				3>2, 3>4
	İkisi de var ⁴	228	70.98	19.67				
SF-36 Psikolojik	Büyüklenmeci ¹	77	70.99	21.00	23.749	3	.000**	1>2, 1>4
	Kırılğan ²	77	49.84	17.76				
	İkisi de yok ³	225	65.12	20.41				3>2, 3>4
	İkisi de var ⁴	228	54.77	20.74				

* $p < .05$; ** $p < .01$; n: Kişi sayısı; $\bar{x}$: Ortalama; SS: Standart Sapma; YAÖ: Yaşamın Anlamı Ölçeği; SBTÖ: Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği; SF-36: Yaşam Kalitesi Ölçeği

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre, büyüklenmeci narsisizm grubunun yaşam kalitesiyle negatif ilişkili tek değişken olan duygu odaklı başa çıkma dışında, diğer tüm değişkenlerde diğer gruplardan daha yüksek puan aldığı; kırılğan narsisizm grubunun ise duygu odaklı başa çıkma dışında tüm değişkenlerde en düşük puan ortalamasına sahip olduğu bulgulanmıştır.

Farklı narsisizm türleri arasında yaşamın anlamı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan post-hoc analiz sonuçlarına göre, büyüklenmeci grup, hem kırılğan hem de "ikisi de yok" gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puan almıştır.

“İkisi de var” grubu da hem kırılğan hem de “ikisi de yok” gruplarından daha yüksek puan almıştır.

Problem odaklı stresle başa çıkma stratejileri açısından da narsisizm türleri arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Post-hoc analizlerine göre, büyüklenmeci grup diğer tüm gruplardan; “ikisi de yok” ve “ikisi de var” grupları ise kırılğan gruptan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan almıştır.

Duygu odaklı başa çıkma stratejilerinde de narsisizm türleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Post-hoc analizler, kırılğan grubun büyüklenmeci ve “ikisi de yok” gruplarından; “ikisi de var” grubunun ise büyüklenmeci ve “ikisi de yok” gruplarından anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığını göstermiştir.

Fiziksel ve psikolojik yaşam kalitesi açısından da narsisizm türleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Her iki yaşam kalitesi türünde de büyüklenmeci grup, kırılğan ve “ikisi de var” gruplarından; “ikisi de yok” grubu ise kırılğan ve “ikisi de var” gruplarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almıştır.

Tartışma

Bu araştırmada, Lazarus ve Folkman’ın (1984) modellediği Transksiyonel Stres ve Başa Çıkma Modeli’ndeki (TSBÇM) strese dair ikincil değerlendirmeler olan problem ve duygu odaklı stresle başa çıkma stratejileri, modelinin orijinalinde olduğu şekilde ele alınmıştır. Modele sonradan eklenen ‘anlam temelli başa çıkma’ ögesi için ‘yaşamın anlamı’, modelin sağlık sonuç çıktıları için ise ‘yaşam kalitesi’nin fiziksel ve psikolojik alt boyutları modele dahil edilmiştir. Yine, günümüzde sıkça vurgulanan bir kişilik özelliği olan narsisistik kişilik yapılanmasının büyüklenmeci ve kırılğan boyutlarının varyasyonları da modelin testine dahil edilmiştir.

Yaşamın anlamı, stresle başa çıkma stratejileri ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkileri incelemek amaçlı yapılan korelasyon analizinde bütün değişkenlerin birbirleriyle anlamlı ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgular mevcut araştırma için TSBÇM’nin ana değişkenlerinin birbirleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ardından yaşam kalitesinin fiziksel ve psikolojik alt boyutları sonuç değişkeni olarak belirlenerek yaşamı anlamlı bulma ve stresle başa çıkma stratejilerinin kullanımının yaşam kalitesini yordama düzeyi, basit doğrusal regresyon analizi yapılarak araştırılmıştır. Regresyon analizinde bütün öncül değişkenlerin sonuç değişkeni olan yaşam kalitesinin hem fiziksel hem psikolojik alt boyutlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bulgulardan, mevcut örneklem için TSBÇM’nin araştırma çerçevesinin tutarlılık ve ilgililik özelliği doğrulanmıştır. Analiz bulgularından duygu odaklı başa çıkmanın, yaşam kalitesinin her iki alt boyutuyla da negatif etkileşimli tek değişken olurken; diğer değişkenlerin ise her iki yaşam kalitesi boyutu için de pozitif yönlü ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular stresle etkili başa çıkmanın yaşam

kalitesini arttırıcı etkisini vurgulayan literatürle uyumluluk göstermektedir (Özbay ve İlhan, 2019; Skowroński ve Talik, 2018; Vladetić vd., 2017).

Bu sonuçların farklı narsisizm türlerinde nasıl olabileceğini incelemek amacıyla katılımcılar Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE) puanları medyan skorlarına göre dört gruba ayrılmış, her narsisizm türü için korelasyon ve regresyon analizleri tekrar edilmiş ve sonuçlar narsisizm dahil edilmeden bulunan sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Söz konusu karşılaştırma sonucunda, araştırma değişkenleri arasındaki ilişki ve etkileşimlerin farklı narsisizm türlerine göre değiştiği bulgulanmıştır. Bunun üzerine araştırma değişkenlerine dair ölçek puanlarının farklı narsisizm grupları için nasıl olacağına yanıt bulmak amacıyla gruplar arası farklılıkları analiz etmeye yarayan tek yönlü varyans analizi ve grupların birbirlerine göre farklılıklarını incelemek için ise grup puan ortalamalarını birbirleriyle kıyaslayan Tukey post-hoc analizleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonuçlarında büyüklenmeci narsisizm grubunun duygu odaklı başa çıkmada en düşük, diğer tüm ölçeklerde en yüksek skorları alan grup olduğu; kırılğan narsisizm grubunun ise duygu odaklı başa çıkmada en yüksek, diğer tüm ölçeklerde en düşük skorları alan grup olduğu bulgulanmıştır.

Yapılan analizlerden elde edilen bulgular araştırma öngörülleri ile karşılaştırıldığında; yaşamı anlamlı bulma, problem odaklı stresle başa çıkma ve yaşam kalitesinin alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olması, değişkenler arası ilişkilere dair öngörülleri desteklemiştir. Narsisizm analize dahil edildiğinde, bu ilişkilerin değişmesi de yine araştırma öngörülleriyle tutarlı bir bulgu olmuştur. Yaşamda anlam bulma ve stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarının, yaşam kalitesinin alt boyutları üzerindeki yordayıcı etkilerinin farklı narsisizm türlerinde (büyüklenmeci, kırılğan, ikisi de yok, ikisi de var) değişim göstereceği beklentisi doğrulanmıştır. Kırılğan narsisizmde psikolojik yaşam kalitesiyle anlamlılık gösteren hiçbir değişken kalmaması, bu grupta regresyon analizinin uygulanamamasına neden olmuştur. Farklı narsisizm türlerinde model testine dair yapılan analiz sonuçları, farklı narsisizm türlerine sahip bireylerin stresle baş etme stratejilerinin kullanımının, yaşamlarında buldukları anlam düzeylerinin ve yaşam kaliteleri alt boyutlarının birbirinden farklı olacağı beklentisini desteklemiştir. Bu farklılık ise beklentilerle paralel olarak büyüklenmeci narsisizme sahip bireylerin, kırılğan narsisizme sahip olanlarla karşılaştırıldığında stresle daha problem odaklı baş etmesi ve yaşam anlamı ile yaşam kalitesi alt boyut skorlarının daha yüksek olması şeklinde olmuştur.

Araştırma değişkenlerinin birbirleriyle ilişkilerini test etmek için yapılan korelasyon ve regresyon analiz bulguları ele alındığında; problem odaklı başa çıkmanın yaşam kalitesine olumlu etkide bulunduğu, duygu odaklı başa çıkmanın ise olumsuz etkide bulunduğu, bu açıdan problem odaklı başa çıkmanın daha avantajlı olduğu görülmektedir. Bu durum duygu odaklı başa çıkmanın etkililiğine dair soru işareti oluşturmaktadır. Literatürde duygu odaklı başa çıkmanın stres faktörünü ele almak için duyguları yönetmenin etkili bir öncülü olması

(Stephenson ve DeLongis, 2020) veya hasta bakımı gibi olumsuz olaylarda empatiyi arttırmanın bakım verenin daha etkili çözümler üretebilmesine yardımcı olması gibi (DeLongis ve O'Brien, 1990) katkılarına yer verilmiştir. Ancak bu araştırmaların daha çok kısa vadeli durumlardaki işlevsellikler üzerinde durduğu dikkat çekmektedir. Bunun yanında insanlar arası etkileşim veya iş adaptasyonu gibi daha uzun zaman dilimini içeren kavramlar söz konusu olduğunda, duygu odaklı başa çıkmanın işlevsel olmadığına dair literatür bulguları da bulunmaktadır (Herman ve Tetrick, 2009). Duygu odaklı başa çıkma, stres etkeniyle aktif mücadele yerine olumsuz etkisini azaltma içerikli olup soruna dair kalıcı bir çözüm sağlamadığından (Türküm, 1999), mevcut stres durumunun varlığını sürdürmeye devam ettiği düşünülebilir. Bu durum sebebiyle, duygu odaklı başa çıkmanın kısa vadede daha iyi hissetme imkânı sunuyor gözükse de yaşam kalitesi gibi tanımı gereği daha uzun vadeli değerlendirme içeren kavramlarda olumsuz etkileri olabileceği üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada anlam odaklı baş etme değişkeninin kavrasallaştırılması ve ölçümü yaşamın anlamı üzerinden olmuştur. Yaşamın anlamı kavramı, varoluşçu bir perspektif içerir (Frankl, 1966). Ancak temel modelimiz bir psikobilişsel model yapısı göstermektedir (Lazarus ve Folkman, 1984). Bu nedenle mevcut çalışmanın farklı kuramsal yapılardan beslendiği söylenebilir. Yaşamın anlamı değişkeninine dair sonuçları incelerken bu kuramsal çeşitliliğe değinmek faydalı olacaktır. Çalışmada, yaşamın anlamının fiziksel yaşam kalitesi için kırılğan ve 'ikisi de var' grubunda; psikolojik yaşam kalitesi için ise yalnızca 'ikisi de var' grubunda anlamlılık gösteren bir değişken olarak kaldığı görülmektedir. Araştırma bulgularında yaşamın anlamının farklı narsisizm türlerindeki korelasyon ve regresyon analizlerinde çoğunlukla anlamlı ilişki göstermemesi, bu değişkeninin anlamlılık değil de anlamsızlık algısı üzerinden ölçüldüğü takdirde daha isabetli sonuçlar verebileceği düşüncesini akla getirmiştir. Araştırmalarda, yaşamın anlamı kavramının anlamsızlık hissi üzerinden de ele alınabileceği şeklinde yorumlanmıştır (Allen, 2022; Ehusani, 2024; Kalashnikova vd., 2022). Bu yorum, varoluşçuluk kuramında işaret edilen varoluşsal boşluk (Existential Vacuum) ve anlamsızlık hissi (Meaninglessness) literatür bilgileriyle paralellik göstermektedir (Frankl, 2006). Gruplar arası karşılaştırmada, yaşamın anlamı ölçek puan ortalamaları en yüksek olan grupların sırasıyla büyüklenmeci ve "ikisi de var" gruplarının olması ise narsisizmin büyüklenmeci boyutunun literatürle benzer olarak yaşamı daha anlamlı hissetmeyi sağladığını ve varoluşsal önemi arttırdığını (Abeyta vd., 2016; Francis ve Crea, 2021) gösterir niteliktedir.

Yaşam kalitesinin alt boyutları olarak farklı narsisizm türleri ele alındığında, her grup için paradigmaların farklılaştığı görülmektedir. Örneğin; büyüklenmeci ve "ikisi de yok" narsisizm grupları için yaşamın anlamı, yaşam kalitesi alt boyutlarıyla anlamlı ilişki göstermezken kırılğan ve "ikisi de yok" narsisizm grupları için bu ilişkiler anlamlıdır. Ayrıca kırılğan narsisizm grubunun psikolojik yaşam kalitesiyle anlamlı ilişkide olan hiçbir değişken

bulunmazken, duygu odaklı başa çıkma diğer tüm grupların psikolojik yaşam kalitesine olumsuz etkisini göstermektedir. Bu sonuçlar farklı narsisizm özelliği gösteren bireylerin yaşam kaliteleri üzerinde çalışılırken farklı yöntem ve stratejiler üzerinden ilerlenmesi gerekliliğinin altını çizmektedir. Bunun yanında, yalnızca 'ikisi de var' grubunda tüm değişkenler yaşam kalitesinin iki boyutuyla da anlamlı şekilde ilişkilidir. Yapılan regresyon analizi için ise problem odaklı başa çıkmanın, fiziksel yaşam kalitesini yordamadığı görülmüş ve dışındaki tüm değişkenlerin aynı şekilde her iki yaşam kalitesi boyutunu da açıklama düzeyleri anlamlı kalmaya devam etmiştir. Bu bulgu, narsisizmin dengeli şekilde var olmasının, bireylerin yaşam kaliteleri için daha zengin bir çerçeve oluşturmuş olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte iki narsisizm türünün de dengeli bir şekilde var olmasının "normal" örnekleme en yakın olan norm içi örneklem grubuna işaret etmiş olabileceği ve bunun da ana model testiyle benzerlik gösterme ihtimalini arttıracak şekilde de bir açıklama düşünülebilir. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde narsisizmin önemli bir öncül olduğu, çünkü farklı seviyelerde ortaya çıktığında modelin ilişki yönünü ve şiddetini değiştirebildiği görülmektedir. Bu da narsisizmin modeli düzenleyen kritik bir bulgu olduğunu göstermektedir.

Farklı narsisizm türlerinde yaşamın anlamı, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi değişkenlerinin nasıl olduğunu test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, büyülenmeci narsisizm özelliği gösteren grubun duygu odaklı başa çıkma hariç tüm değişkenlerde diğer gruplara göre en yüksek skorlara sahip olduğu görülmüştür. Yukarıda da belirtildiği üzere duygu odaklı başa çıkma, yaşam kalitesi ile negatif yönlü ilişki göstermektedir. Bu açıdan büyülenmeci narsisizmin görece bir avantaj sağladığı düşünülmüştür. Bunun yanında kırılan narsisizmin ise yaşamın anlamı, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi açısından en dezavantajlı grup olduğu görülmüştür. Araştırmanın duygu odaklı başa çıkmanın dezavantajlarına dair yukarıdaki bulguları dikkate alındığında, kırılan narsisizm grubunun duygu odaklı başa çıkma aracılığıyla yaşam kalitesi puanlarının düşmüş olabileceği söylenebilir. Nitekim "ikisi de var" ve "ikisi de yok" gruplarında iki tür yaşam kalitesi puanının "ikisi de var" grubunda daha düşük olması, kırılan narsisizmin denkleme girmesiyle bu ihtimali destekler niteliktedir. Kırılan narsisizm grubunun yaşam kalitesi üzerindeki tek anlamlı yordayıcının yaşam anlamı olması, bu grubun yaşam kalitesini yükseltmek için anlam ihtiyacı en fazla olan grup olduğunu düşündürmektedir. İki özelliğin de eşik üstü ve eşik altı olduğu katılımcıların ölçek skor sıralamalarının ortalarında olması, narsisizmin iki türü birden var olduğunda birbirini dengelediğini ve narsisizmi patolojik düzeyde göstermemenin sağlık açısından olumlu olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma örnekleminin kişi sayısı ile yaş dağılımının sınırlı olması, verilerin online platformdan toplanması ve katılımcıların soru yanıtlama koşullarının kontrolünün sağlanmasına imkân vermemesi ise araştırmanın sınırlılıkları arasındadır. Sosyodemografik

değişkenlerin, araştırmada yer alan klinik değişkenlere olan etkisini inceleyen bir çalışma literatürde yer almaktadır (Çakıcı, 2024). Ancak bu etkinin regresyon modellerine de dahil edildiği bir araştırma deseni, ileri çalışmalarda değerlendirilebilir. Modelin stres etkeni bileşeninin değerlendirmeye alınmaması ve stresle başa çıkma adımıyla başlanarak araştırma yapılması, stres etkeninin niteliğiyle alakalı olası farklılıklar konusunda sınırlılık yaratmıştır. Katılımcılardan herhangi bir stres etkeni düşünmeleri istenilerek araştırma ölçeklerine yanıt vermeleri istenmiş ve model başa çıkma aşamalarından itibaren ele alınmıştır. Ayrıca ölçümlerin tamamının öz bildirim yoluyla gerçekleştirilmesi, sonuçları ele alırken akılda tutulması gereken bir başka sınırlılığa işaret etmektedir. Son olarak, yaşamın anlamı kavramı anlam odaklı baş etme bileşenini değerlendirmede kullanılmıştır. Bu durum, kuramsal bir çeşitlilik sağlasa da bu çeşitliliğin sebep olabileceği ölçüm sorunları da çalışmanın kritik bir sınırlılığını oluşturur.

Araştırmada katılımcıları dört farklı grup olarak kategorilendirmek, narsisizmin olası tüm biçimlerini değerlendirmek açısından kapsamlı bir perspektif sunmaktadır. Dört farklı narsisizm grubunun ölçek ortalama puanları açısından birbirlerinden oldukça farklı olması, sağlık psikolojisi literatüründe narsisizm çalışmalarına dair bir fikir vermeyi ummaktadır. Bunun yanı sıra, narsisizmin çok boyutlu yapısının stresle başa çıkma, yaşam anlamı ve yaşam kalitesi gibi değişkenlerle ilişkisine dair farklı ve yenilikçi bulgular sunmuştur. Bu bulguların hem klinik hem de psikoeğitsel uygulamalar açısından anlamlı katkılar barındırdığı düşünülmektedir. Örneğin; yaşam anlamı değişkeninin kırılgan narsisizm grubunda fiziksel yaşam kalitesi üzerindeki istatistiksel olarak tek anlamlı değişken olması, klinik ve psikoeğitimsel süreçlerde kırılgan narsisizme daha varoluşçu bir perspektiften yaklaşmanın önemli ve verimli olabileceğini gösterebilir. Duygu odaklı başa çıkma stratejisinin yaşam kalitesi alt boyutları ile tüm istatistiksel analizlerde negatif ilişkili çıkması ise stresle başa çıkmaya dair klinik pratiklerde duygu odaklı müdahalelere dair daha dikkatli bir bakış açısı kazanma gerekliliğinin altını çizebilir. Narsisizmin kırılgan boyutunun araştırma değişkenleri açısından diğer gruplara karşı dezavantajlı konumu göz önüne alınarak, terapi ve toplum ruh sağlığı pratiklerinde kişilerin yaşam kalitelerindeki kilit rolü açısından bu özelliğe odaklı çalışmaların arttırılması önerilir. Araştırma bulguları narsisizmin farklı boyutlarının farklı sağlık sonuçları doğurduğunu göstermiş, aynı zamanda farklı narsisizm boyutlarının farklı yaşam anlamı, yaşam kalitesi düzeyi ve stresle başa çıkma strateji kullanım eğilimleri olduğunu ortaya koymuştur. Bu veriler klinik ve tedavi planlamaları açısından narsisizm gibi kişilik yapılanmalarının değerlendirmeye alınmasının önemini altını çizmiştir. Ayrıca, yaşamın anlamı gibi TSBÇM açısından daha yeni bir kavramın stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi ile ilişkisine dair önemli bilgiler sağlamıştır. Yaşamın anlamının hem araştırma hem de uygulama alanlarına olası açıklama gücüne dair farklı kuramlardan da beslenen bilgiler

sunduğu söylenebilir. Bunun yanında bireylerin yaşam kalitesi üzerinde anlamlı etkilere sahip etmenlerin tespit edilmesi, toplum ruh sağlığı açısından da önemli bir veridir.

Literatürde araştırmanın değişkenleri olan yaşamın anlamı, stresle başa çıkma, yaşam kalitesi ve narsisizm ile ilgili ayrı ayrı pek çok çalışma olmakla birlikte; bu değişkenlerin hepsini ele alan bir çalışmaya rastlanmaması, araştırmanın özgün niteliklerinden biridir. Ayrıca TSBÇM'de kişilik yapılarından nevrotiklik gibi kişilik özelliklerinin ele alındığı çalışmalar (Carver vd., 1989; Kocjan vd., 2021) olmakla beraber, narsisizmin ele alındığı çalışmaya da rastlanmamıştır. Araştırmanın bulgularında farklı narsisizm türlerinin model açısından farklı sağlık sonuçları göstermesi, modelin diğer kişilik yapılanmalarıyla da incelenebileceğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra yaşamın anlamı kavramı pozitif psikoloji, hümanistik psikoloji gibi psikolojinin farklı alanlarında çalışılmış bir kavram olmakla birlikte sağlık psikolojisi alanında çalışıldığı çalışmalar da sayıca azdır. Araştırmada değişkenlerin sayısının ve alt boyutlarının fazla olması değişkenler arası ilişkilerin analiz edilmesi sürecini zorlaştırmış olsa da bütüncül bir bakış açısının elde edilmesini sağlamıştır. İleriki çalışmalarda ayrı çalışmalar olarak tasarlanarak veya değişken sayısı azaltılarak değişkenler arası ilişkilerin daha iyi değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Buna rağmen bu araştırma, sağlık psikolojisi literatüründe duygu odaklı başa çıkmanın uzun vadeli işlevselliğine dair çalışma alanı açmıştır. Nevrotiklik dışında farklı kişilik yapılanmalarının sağlık modellerine uygulanabilirliğini ortaya koymuştur. Narsisizme dört farklı boyutu ile daha kapsayıcı bir ele alma ve değerlendirme yöntemi sunmuş ve yaşamın anlamı kavramının psikolojinin farklı alanlarının yanı sıra sağlık psikolojisi açısından da incelenebilirliğini göstermesi açısından literatüre katkılar sunmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Çalışma Konsepti/Tasarım- E.T.Ş., D.Ç.; Veri Toplama- D.Ç.; Veri Analizi/Yorumlama- E.T.Ş., D.Ç.; Yazı Taslağı- D.Ç.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- E.T.Ş.; Son Onay ve Sorumluluk- E.T.Ş., D.Ç.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Yazar Notu:

Bu çalışmanın yürütülmesindeki katkı ve desteklerinden dolayı Prof. Dr. Hanife Özlem Sertel Berk'e teşekkür ederiz. Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden elde edilen sonuçların bir kısmını içermektedir.

Finansal Destek Beyanı:

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Onayı:

İstanbul Üniversitesi Etik Kurulu etik onayı vermiştir (Tarih 26.12.2022, Araştırma Kodu No: 2022/375)

Kaynakça

- Abeyta, A. A., Routledge, C. ve Sedikides, C. (2016). Material meaning: Narcissists gain existential benefits from extrinsic goals. *Social Psychological and Personality Science*, 8(2), 219-228. <https://doi.org/10.1177/1948550616667618>
- Akhtar, S. ve Thompson, A. J. (1982). Narcissitic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.1.12>
- Aldwin, C. M. ve Yancura, L. A. (2004). Coping and health: A comparison of the stress and trauma literatures. In P. Schnurr ve B.L. Green (Edl.), *Trauma and health: Physical health consequences of exposure to extreme stress* (ss. 99-125). Washington, US: American Psychological Association.
- Allen, A. R. (2022). Meaninglessness, depression and suicidality: A review of the evidence. İçinde R.G. Menzies ve G.A. Dingle (Edl.) *Existential Concerns and Cognitive-Behavioral Procedures* (ss. 261-281). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-06932-1_16
- Amestoy, M. E., D'Amico, D. ve Fiocco, A. J. (2023). Neuroticism and stress in older adults: The buffering role of self-esteem. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(12), 6102. <https://doi.org/10.3390/ijerph20126102>
- Boyes, M. E. ve French, D. J. (2010). Neuroticism, stress, and coping in the context of an anagram-solving task. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 380-385. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.04.001>
- Büyükgüngör, A. (2016). *Patolojik narsisizm ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Carver, C. S., and Connor-Smith, J. (2010). Personality and coping. *Annual Review of Psychology*, 61, 679 –704. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100352>
- Carver, C. S., Scheier, M. F. ve Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 267-283. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.56.2.267>
- Çakıcı, D. (2024). *Yaşamda anlam bulma, stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkilerde narsisizmin rolü: Toplum örnekleminde transaksyonel stres ve başa çıkma modeli kapsamında bir inceleme* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Debats, D. L., Drost, J. ve Hansen, P. (1995). Experiences of meaning in life: A combined qualitative and quantitative approach. *British Journal of Psychology*, 86(3), 359-375. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1995.tb02758.x>
- Damásio, B. F., Melo, R. L. P. D. ve Silva, J. P. D. (2013). Meaning in life, psychological well-being and quality of life in teachers. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(54), 73-82. <https://doi.org/10.1590/1982-43272354201309>
- Davis, C. G. ve Nolen-Hoeksem, L. S. (2001). Loss and meaning. How do people make sense of loss? *American Behavioral Scientist*, 44(5), 726-741. <https://doi.org/10.1177/0002764201044005003>
- Debats, D. L., Drost, J. ve Hansen, P. (1995). Experiences of meaning in life: A combined qualitative and quantitative approach. *British Journal of Psychology*, 86(3), 359-375. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1995.tb02758.x>
- DeLongis, A. ve O'Brien, T. B. (1990). An interpersonal framework for stress and coping: An application to the families of Alzheimer's patients. İçinde M. A. P. Stephens, J. H. Crowther, S. E. Hobfoll ve D. L. Tennenbaum (Edl.), *Stress and Coping in Later Life Families* (ss. 221–239). Washington, DC: Hemisphere Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781315803074-13>

- Demirdağ, S. ve Kalafat, S. (2015). Yaşamın Anlamı Ölçeği (YAÖ): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 83-95. <https://doi.org/10.17679/iuefd.16250801>
- Ehusani, R. (2024). The epidemic of meaninglessness and the rising cases of suicide in Nigeria. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(12), 24-37. <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8120003>
- Eisenbeck, N., Carreno, D. F. ve Pérez-Escobar, J. A. (2021). Meaning-centered coping in the era of COVID-19: Direct and moderating effects on depression, anxiety, and stress. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.648383>
- Folkman, S., Schaefer, C. ve Lazarus, R. S. (1979). Cognitive processes of stress and coping. İçinde V. Hamilton ve D. M. Warburton (Edl.), *Human stress and cognition: An Information Processing Approach* (ss. 265-298). New York: John Wiley & Sons.
- Folkman, S. ve Lazarus, R. S. (1980). An analysis of coping in a middle-aged community sample. *Journal of Health and Social Behavior*, 21(3), 219-239. <https://doi.org/10.2307/2136617>
- Folkman, S. (1997). Positive psychological states and coping with severe stress. *Social Science and Medicine*, 45(8), 1207-1221. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(97\)00040-3](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(97)00040-3)
- Folkman, S. ve Greer, S. (2000). Promoting psychological well-being in the face of serious illness: When theory, research and practice inform each other. *Psycho-Oncology*, 9(1), 11-19. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-1611\(200001/02\)9:1<11::AID-PON424>3.0.CO;2-Z](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-1611(200001/02)9:1<11::AID-PON424>3.0.CO;2-Z)
- Folkman, S. ve Moskowitz, J. (2000). Positive affect and the other side of coping. *American Psychologist*, 55(6), 647-654. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.6.647>
- Foster, J. D. ve Trimm, R. F. (2008). On being eager and uninhibited: Narcissism and approach-avoidance motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(7), 1004-1017. <https://doi.org/10.1177/0146167208316688>
- Francis, L. J. ve Crea, G. (2021). Psychological predictors of professional burnout among priests, religious brothers, and religious sisters in Italy: the Dark Triad versus the bright trinity? *Pastoral Psychology*, 70(4), 399-418. <https://doi.org/10.1007/s11089021-00951-8>
- Frankl, V. E. (1966). Logotherapy and existential analysis - A review. *American Journal of Psychotherapy*, 20(2), 252-260. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.1966.20.2.252>
- Frankl, V. E. (2006). *Anlamsızlık hissi: Varoluşsal psikoterapi ve insanlık* (A. Y. Özdemir, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları. (1997)
- Freud, S. (2000). *Narsizm üzerine ve Schreber vakası* (S. M. Tuna ve D. B. Büyükkal, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (1914)
- Gunthert, K. C., Cohen, L. H. ve Armeli, S. (1999). The role of neuroticism in daily stress and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5), 1087-1100. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.5.1087>
- Heintzelman, S. J. ve King, L. A. (2014). (The feeling of) meaning-as-information. *Personality and Social Psychology Review*, 18(2), 153-167. <https://doi.org/10.1177/1088868313518487>
- Herman, J. L. ve Tetrick, L. E. (2009). Problem-focused versus emotion-focused coping strategies and repatriation adjustment. *Human Resource Management*, 48(1), 69-88. <https://doi.org/10.1002/hrm.20267>
- Hicks, J. A., Schlegel, R. J. ve King, L. A. (2010). Social threats, happiness, and the dynamics of meaning in life judgments. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(10), 1305-1317. <https://doi.org/10.1177/0146167210381650>

- Kalashnikova, O., Leontiev, D., Rasskazova, E. ve Taranenko, O. (2022). Meaning of life as a resource for coping with psychological crisis: Comparisons of suicidal and non-suicidal patients. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.957782>
- Kardaş, S. (2017). *Sanal kimlik ve spiritüel iyi oluşun üniversite öğrencilerinin narsistik eğilimlerini yordayıcılığı*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kernberg, O. (1975). *Borderline conditions and pathological narcissism* (2. basım). Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Kılıç, N. ve Eryılmaz, A. (2019). An investigation of the relationships between positive psychotherapy capacities of individuals and narcissistic personality traits. *Archives of Neuropsychiatry*, 56(1), 40-46. <https://doi.org/10.29399/npa.22794>
- Kim, H. K. (2022). In the COVID-19 era, effects of job stress, coping strategies, meaning in life and resilience on psychological well-being of women workers in the service sector. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(16), 9824. <https://doi.org/10.3390/ijerph19169824>
- Kocjan, G. Z., Kavčič, T. ve Avsec, A. (2021). Resilience matters: Explaining the association between personality and psychological functioning during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 21(1), 100198. <https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2020.08.002>
- Kohut, H. (1998a). *Kendiliğin Çözümlemesi* (C. Atbaşoğlu, B. Büyükkal ve C. İşcan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (1971)
- Kohut, H. (1998b). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması* (O. Cebeci, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (1977)
- Lazarus, S. R. ve Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping* (2. basım). New York: Springer Publishing Company.
- Lafarge, L. (1989). Emptiness as defense in severe regressive states. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 37(4), 965–995. <https://doi.org/10.1177/000306518903700405>
- Levy, S. (1984). Psychoanalytic perspectives on emptiness. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 32(2), 387–404. <https://doi.org/10.1177/000306518403200207>
- Littman-Ovadia, H. ve Steger, M. (2010). Character strengths and well-being among volunteers and employees: Toward an integrative model. *The Journal of Positive Psychology*, 5(6), 419–430. <https://doi.org/10.1080/17439760.2010.516765>
- Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile, B., Maples, J. ve Keith Campbell, W. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of Personality*, 79(5), 1013-1042. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00711.x>
- Ng, H. K. S., Tam, K. P. ve Shu, T. M. (2011). The money attitude of covert and overt narcissists. *Personality and Individual Differences*, 51(2), 160-165. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.03.036>
- Ng, H. K. S., Cheung, R. Y. H. ve Tam, K. P. (2014). Unraveling the link between narcissism and psychological health: New evidence from coping flexibility. *Personality and Individual Differences*, 70, 7–10. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.006>
- Özbay, Y. ve İlhan, T. (2019). Kronik hastalığı olan çocuklarda yaşam kalitesi ve başa çıkma: Yarı-deneyisel bir çalışma. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 6(8), 945-962. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1900>
- Paas, K. H. W. (2020). *Narcissists' use of diverse coping styles in times of stress*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Southampton Üniversitesi.

- Park, C. L. ve Folkman, S. (1997). Meaning in the context of stress and coping. *Review of General Psychology*, 1(2), 115–144. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.1.2.115>
- Park, C. L., Malone, M. R., Suresh, D. P., Bliss, D. ve Rosen, R. I. (2008). Coping, meaning in life, and quality of life in congestive heart failure patients. *Quality of Life Research*, 17(1), 21-26. <https://doi.org/10.1007/s11136-007-9279-0>
- Park, C. L. (2010). Making sense of the meaning literature: An integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological Bulletin*, 136(2), 257–301. <https://doi.org/10.1037/a0018301>
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. ve Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365–379. <https://doi.org/10.1037/a0016530>
- Pinar, R. (2005). Reliability and construct validity of the SF-36 in Turkish cancer patients. *Quality of Life Research*, 14(1), 259-264. <https://doi.org/10.1007/s11136-004-2393-3>
- Rank, O. (1911). Ein Beitrag zum Narzissismus. *Jahrbuch für Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen*, 3(1), 401–426. <https://archive.org/details/JahrbuchFuumlrPsychoanalytischeUndPsychopathologischeForschungen/page/24/mode/2up>
- Rogoza, R., Zemojtel-Piotrowska, M., Rogoza, M., Piotrowski, J. ve Wyszynska, P. (2016). Narcissistic admiration and rivalry in the context of personality metatraits. *Personality and Individual Differences*, 102, 180–185. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.07.003>
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J. ve Bierhoff, H. W. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism. *European Psychologist*, 17(4). <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000100>
- Roming, S. ve Howard, K. (2019). Coping with stress in college: an examination of spirituality, social support, and quality of life. *Mental Health, Religion & Culture*, 22(8), 832-843. <https://doi.org/10.1080/13674676.2019.1674794>
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and individual differences*, 33(3), 379-391. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00162-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00162-3)
- Sękowski, M., Subramanian, Ł. ve Żemojtel-Piotrowska, M. (2021). Are narcissists resilient? Examining grandiose and vulnerable narcissism in the context of a three-dimensional model of resilience. *Current Psychology*, 42, 2811-2819. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01577-y>
- Shurgot, G. R. ve Knight, B. G. (2005). Influence of neuroticism, ethnicity, familism, and social support on perceived burden in dementia caregivers: pilot test of the transactional stress and social support model. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 60(6), 331-334. <https://doi.org/10.1093/geronb/60.6.P331>
- Singer, M. (1977). The experience of emptiness in narcissistic and borderline states: II. The struggle for a sense of self and the potential for suicide. *International Review of Psycho-Analysis*, 4(4), 471–479. <https://pep-web.org/search/document/IRP.004.0471A>
- Skowroński, B. ve Talik, E. (2018). Coping with stress and the sense of quality of life in inmates of correctional facilities. *Psychiatria Polska*, 52(3), 525-542. <https://doi.org/10.12740/PP/77901>
- Steger, M. F. (2009). Meaning in life. İçinde S. J. Lopez (Ed.), *Oxford handbook of positive psychology* (ss. 679–689) (2. Basım). Oxford: Oxford University Press.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S. ve Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>

- Stephenson, E. ve DeLongis, A. (2020). Coping strategies. İçinde K. Sweeny, M. L. Robbins ve S. J. Newman (Edl.), *The Wiley encyclopedia of health psychology* (ss. 55–60). Hoboken, NJ: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119057840.ch50>
- Stewart, A. L., Hays, R. D. ve Ware, J. E. Jr. (1988). The MOS short-form general health survey: Reliability and validity in a patient population. *Medical Care*, 26(7), 724–735. <https://doi.org/10.1097/00005650-198807000-00007>
- Svrakic, D. (1985). Emotional features of narcissistic personality disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 142(6), 720–724. <https://doi.org/10.1176/ajp.142.6.720>
- Şahin, N. H. ve Durak, A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56-73. <https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443319950000m000291.pdf>
- Torlak, S. E. ve Yavuzçehre, P. S. (2008). Denizli kent yoksullarının yaşam kalitesi üzerine bir inceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17(2), 23-44. <https://hdl.handle.net/11499/41348>
- Türküm, A. S. (1999). *İyimserlik ve stresle başa çıkma* (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ward, S., Womick, J., Titova, L. ve King, L. (2023). Meaning in life and coping with everyday stressors. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 49(3), 460–476. <https://doi.org/10.1177/01461672211068910>
- Weiss, B. ve Miller, J. D. (2018). Distinguishing between grandiose narcissism, vulnerable narcissism, and narcissistic personality disorder. İçinde A. D. Hermann, A. B. Brunell ve J. D. Foster (Edl.), *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies* (ss. 3–13). New York, NY: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92171-6_1
- Wilchek-Aviad, Y. (2015). Meaning in life and suicidal tendency among immigrant (Ethiopian) youth and native-born Israeli youth. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 17(4), 1041–1048. <https://doi.org/10.1007/s10903-014-0028-5>
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.4.590>
- Wirtz, N. ve Rigotti, T. (2020). When grandiose meets vulnerable: narcissism and well-being in the organizational context. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 29(4), 556-569. <https://doi.org/10.1080/1359432X.2020.1731474>
- Womick, J., Atherton, B. ve King, L. A. (2020). Lives of significance (and purpose and coherence): subclinical narcissism, meaning in life, and subjective well-being. *Heliyon*, 6(5), e03982. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e03982>
- World Health Organization. (1993). *Measuring quality of life: the development of the World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL)*. Geneva: WHO.
- Velji, J. ve Schermer, J. A. (2024). Do narcissists possess a sense of purpose? Purpose-in-life and narcissism. *Current Research in Behavioral Sciences*, 6, 100146. <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2024.100146>
- Vladetić, M., Jančuljak, D., Butković Soldo, S., Kralik, K. ve Buljan, K. (2017). Health-related quality of life and ways of coping with stress in patients with migraine. *Neurological Sciences*, 38(2), 295-301. <https://doi.org/10.1007/s10072-016-2759-7>
- Vollrath, M., Torgersen, S. ve Alnæs, R. (1998). Neuroticism, coping and change in MCMI-II clinical syndromes: test of a mediator model. *Scandinavian Journal of Psychology*, 39(1), 15-24. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00051>

Zhu, C., Su, R., Zhang, X. ve Liu, Y. (2021). Relation between narcissism and meaning in life: The role of conspicuous consumption. *Heliyon*, 7(9), eo7885.
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.eo7885>

How Does Narcissism Play a Role in the Relationship Between Meaning in Life, Coping with Stress, and Quality of Life?: An Examination from the Perspective of the Transactional Stress and Coping Model

Summary

This study examines the relationships between meaning in life, coping with stress, and quality of life within different dimensions of narcissism, based on Lazarus and Folkman's (1984) Transactional Stress and Coping Model (TSCM). Problem-focused and emotion-focused coping strategies from the Coping Styles Inventory (CSI) were used as coping variables while meaning in life was measured using the Meaning in Life Questionnaire (MLQ). The outcome variable included physical and psychological quality of life, measured by the SF-36 Quality of Life Scale. The study was conducted with 607 adult participants (265 men, 342 women) aged 18 to 77.

The study proposes that individuals may differ in their coping styles, perceptions of meaning in life, and quality of life depending on their narcissistic traits. It is particularly suggested that grandiose narcissism may lead individuals to adopt more problem-focused coping strategies, perceive their lives as more meaningful, and report higher levels of quality of life compared to those with vulnerable narcissism. Furthermore, the perception of meaning in life is expected to positively support the use of problem-focused coping strategies, which in turn may enhance individuals' quality of life. In this context, problem-focused coping is considered to have a potentially beneficial function in improving quality of life. The study aims to contribute to the understanding of the indirect effects of different types of narcissism on individuals' psychological well-being.

Initial correlation analysis (without narcissism) showed significant relationships between variables, except for emotion-focused coping, which was negatively associated with quality of life. Regression analysis indicated that emotion-focused coping negatively affected physical and psychological quality of life, while problem-focused coping and meaning in life positively influenced both dimensions. The findings confirmed the predictions of the study.

Narcissism was categorized using the Pathological Narcissism Inventory (PNI-52), with participants split into four groups:

1. "Grandiose" (high grandiose, low vulnerable narcissism; 77 individuals),
2. "Vulnerable" (high vulnerable, low grandiose narcissism; 77 individuals),
3. "Both Present" (high in both; 228 individuals), and
4. "Both Absent" (low in both; 225 individuals). Including narcissism in the model

confirmed the prediction, showing that relationships between meaning in life, coping, and quality of life varied by narcissism type.

ANOVA and Tukey post-hoc tests showed significant differences across narcissism types. Grandiose narcissists scored higher in all variables except emotion-focused coping (which negatively relates to quality of life). Vulnerable narcissists had the lowest scores in all variables except emotion-focused coping. Emotion-focused coping consistently showed negative correlations with quality of life across all analyses. This suggests that emotion-focused coping strategies may be less functional for long-term well-being while problem-focused coping may be more beneficial.

Including narcissism in analyses rendered meaning in life statistically non-significant, suggesting that measuring meaning through a sense of meaninglessness may provide more accurate results. The “grandiose” and “both present” groups had the highest meaning in life scores, implying that grandiosity enhances existential importance. For the vulnerable narcissism group, meaning in life was the only significant predictor of quality of life, indicating that this group has the greatest need for meaning to improve well-being. The “both present” group’s mid-range scores suggest that having both narcissistic traits balances their effects, implying that non-pathological narcissism may be beneficial.

Categorizing narcissism into four groups provided a nuanced perspective, highlighting how different narcissistic traits interact with meaning in life, coping strategies, and quality of life. This has implications for clinical treatment and mental health planning. However, some limitations should be noted: the sample size (607 participants), restricted age distribution (mean age 36.93, range 18–77), the use of online self-report measures, and the lack of direct stress measurements.

While prior studies have examined meaning in life, coping, and quality of life separately, this study uniquely integrates all variables within TSCM focusing on narcissism rather than other traits like neuroticism. Furthermore, meaning in life has been studied in positive and humanistic psychology, but less so in health psychology. This study contributes by exploring the long-term role of emotion-focused coping in clinical health psychology, applying narcissism to health models, and emphasizing meaning in life as a relevant factor across multiple psychological domains, including health psychology.